

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛНО БЮРО ЗА КОНТРОЛ НА СПЕЦИАЛНИТЕ РАЗУЗНАВАТЕЛНИ СРЕДСТВА
1000 София, площад „Света Неделя” № 6

Национално бюро за контрол на СРС	
Рег. №	ИД-ВМ-ЗН Екз. № 2
дата	04.07.2014

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ГОСПОДИН ДИМИТЪР ТОКУШЕВ

СТ А Н О В И Щ Е

ОТНОСНО: Искане на омбудсмана на Република България за установяване на противоконституционност на разпоредбите на чл. 250а – чл. 250е, чл. 251 и чл. 251а от Закона за електронните съобщения (ЗЕС)

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл. 21, ал.1 ПОДКС, Националното бюро за контрол на специалните разузнавателна средства (НБКСРС) е конституирано като страна с определение на съда от 12.06.2014 г. по конституционно дело (КД) № 8/2014 година.

Делото е образувано по искане на омбудсмана на Република България (РБ), г-н Константин Пенчев, за установяване на противоконституционност на разпоредбите на чл. 250а – чл. 250е, чл. 251 и чл. 251а от ЗЕС.

След като се запозна и анализира материалите по делото, относимите към предмета му текстове от Конституцията на Република България (КРБ), ЗЕС, практиката на Конституционния съд (КС) и на съда на Европейския съюз, НБКСРС предоставя на вниманието Ви следното:

1. Посочените норми от ЗЕС задължават предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, да съхраняват всички данни, създадени или обработени в процеса на тяхната дейност, отнасящи се до трафика на съобщенията. Те ясно разграничават данните относно трафика на съобщенията от тяхното съдържание и режима, който се прилага по отношение на тях.

Законът гарантира съхраняването на данните за определен период (12 месеца) с оглед използването им за разкриването на престъпления, като е въведен разрешителен режим. В чл. 250б, ал. 1 ЗЕС лимитативно са посочени органите, които имат право да искат справки за данните, а в чл. 250а, ал. 1, че той се осъществява чрез мотивирано писмено искане от ръководител на орган по чл. 250в, ал. 1, след разпореждане от председателя на районния съд или от оправомощен от него съдия по седалище на органа.

Нивото на председател на районен съд е достатъчно, за да гарантира законосъобразността на достъпа.

Предвиден е и ред за предоставяне на трафични данни на чуждестранен орган (чл. 250б, ал. 1, т. 1 и 2 и чл. 251 ЗЕС).

За дадените разрешения или откази в съответните съдилища е предвидено да се води непубличен регистър, за да се упражнява контрол.

За нуждите на наказателното производство и в съответствие с принципа на непосредственост (чл.18 НПК) данните се предоставят на съда и на органите на досъдебното производство при условията и по реда на чл. 159 НПК директно от предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги.

За наблюдаващ орган относно сигурността на съхраняваните данни е определена Комисията за защита на личните данни (Комисията), в съответствие с чл. 28 от Директива 95/46/ЕО на Европейския парламент и на съвета от 24.10.1995 г. относно защита на физическите лица при обработването на лични данни и за свободното движение на тези данни.

Законът задължава както предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, така и главният прокурор,

Министерството на вътрешните работи, Министерството на отбраната, Държавна агенция „Национална сигурност“, Националната разузнавателна служба да предоставят ежегодно до 31 март обобщена статистическа информация на Комисията (чл. 261а и чл. 261б ЗЕС).

От друга страна е предвиден парламентарен контрол и наблюдение на процедурите по разрешаване и осъществяване на достъп до данните по чл. 250а, ал. 1, както и за защита на правата и свободите на гражданите срещу незаконосъобразен достъп до тези данни чрез комисия на Народното събрание (чл. 261б ЗЕС).

Създадени са и достатъчни гаранции срещу злоупотреба с правомощията на отделни органи и служби за достъп до данни за личния живот на гражданите. Една от тях се съдържа в чл. 332а ЗЕС. Предвижда се административнонаказателна отговорност (глоба от 1000 до 10 000 лева) за всяко длъжностно лице от държавен орган или предприятие, предоставящо обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, което наруши задълженията си или злоупотреби с данните по чл. 250а.

Защитата на правата на гражданите се гарантира и в чл. 171а от Наказателния кодекс, който предвижда наказателна отговорност за противозаконно придобиване, разкриване или разпространяване на трафични данни.

2. По въпроса за съответствието на посочените от омбудсмана норми с Конституцията може да се има предвид следното:

В ал. 1 на чл. 34 КРБ прогласява свободата и тайната на кореспонденцията и на другите съобщения като основно лично право, което е част от гарантираната от нея в чл. 32, ал. 1 неприкосновеност на личния живот.

Известно е, че основният закон не обявява тази неприкосновеност за абсолютна и това е посочено и от КС в решение № 4 от 18 април 2006 г. по КД № 11 от 2005 г. „...Частната сфера на индивида и публичната сфера на обществото не са абсолютно независими, а принципът за господството на правото предполага, че държавата чрез правното регулиране следва да защити и балансира всяка индивидуална свобода, която не трябва да се използва

против свободата и сигурността на другите граждани и публичните интереси в гражданското общество...“.

В същото решение е подчертано, че „...необходимостта от баланс при защитата на свободата на всички правни субекти и сигурността на обществото не обуславя възможността от въвеждане на произволни ограничения на неприкосновеността на кореспонденцията от страна на учредените власти...“.

В чл. 34, ал. 2 КРБ е предвидена възможност пределите на свободата на кореспонденцията и съобщенията да бъдат стеснявани с разрешение на съдебната власт, когато това се налага за разкриване или предотвратяване на тежки престъпления. Този текст е в пълно съответствие с чл. 52, § 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз (Хартата), според който всяко ограничаване на признатите от нея права и свободи трябва да бъде предвидено в закон, да се зачита основното им съдържание и принципа на пропорционалност, като ограниченията могат да се налагат, само ако са необходими и действително отговарят на признати от Съюза цели от общ интерес или на необходимостта да се защитят правата и свободите на други хора.

Разпоредбите от ЗЕС, които регламентират цялата процедура, са съобразени с разпоредбата на чл. 8.2 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи (Конвенцията), според която намесата на държавните власти в ползването на правото на тайна на кореспонденцията се допуска единствено "в случаите, предвидени в закона, и необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност или на икономическото благосъстояние на страната, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защита на здравето и морала или на правата и свободите на другите". Очевидно нормите на ЗЕС са съобразени с Конвенцията, като въвеждат ясно формулирани основания за достъпа до трафични данни и за процедурата за тяхното получаване.

Следователно атакуваните от омбудсмана текстове от ЗЕС отговарят напълно на стандартите, определени от Хартата, Конвенцията и КРБ. Те предвиждат ясни правила, които уреждат ограничаване правото на

неприкосновеност на кореспонденцията и съобщенията, и гарантират, че лицата, чиито данни са били запазени, разполагат с ефикасна защита срещу рискове от злоупотреби срещу всякакъв незаконен достъп или използване на тези данни.

Следва да се има предвид и факта, че тези данни се събират и за нуждите на дейността на предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги. Ето защо евентуалната отмяна на нормите на основание посочените от омбудсмана аргументи ще означава липса на законова регламентация, гарантираща правата и свободите на гражданите при използването на трафичните данни от съда и органите на разследването.

На основание изложеното Националното бюро за контрол на специалните разузнавателни средства изразява становището, че искането на омбудсмана на РБ за установяване на противоконституционност на разпоредбите на чл. 250а – чл. 250е, чл. 251 и чл. 251а от Закона за електронните съобщения следва да бъде отхвърлено.

С УВАЖЕНИЕ,
ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(БОЙКО РАШКОВ)